

شیوه های برخورد با لجبازی در کودکان خردسال

زهرا حکیمی^۱

لجبازی کودکان مرحله ای اجتناب ناپذیر از رشد آنهاست و در کودکان نوپا به حدی شایع است که بسیاری از والدین را به دردمر می اندازد. نکته مهم در کنترل لجبازی کودکان رفتار درست و منطقی والدین است چراکه رفتار والدین در ذهن کودک حک می شود و برخورد مناسب با لجبازی کودک می تواند به کاهش احتمال بروز آن در آینده کمک کند. اکثر والدین در چنین موقعیت هایی مدیریت صحیحی بر اوضاع ندارند و نمی توانند مقابله موثر با فرزندشان داشته باشند. از همه بدتر اینکه عصبانی می شوند و از کوره در می روند. در این حالت فرزند نیز واکنش شدیدتری نشان می دهد و آتش لجبازی خود را داغ تر می کند. پژوهش حاضر به روش توصیفی و تحلیلی و با مراجعه به منابع کتابخانه ای و باهدف معرفی شیوه های برخورد با لجبازی در کودکان انجام گرفته، و در پایان به این موارد رسیده است، شیوه های مقابله با لجبازی کودکان: به صحبت های کودک لجباز کاملاً گوش دهید^۲- درک کردن کودک^۳- رفتار مثبت را تشویق کنید^۴- با کودک ارتباط برقرار کنید و او را مجبور به کاری نکنید^۵- همیشه آرام باشید^۶- به کودک خود احترام بگذارید^۷- با کودک خود همکاری کنید^۸- سعی کنید مسائل را از دید کودک خود درک کنید.

کلیدواژه: لجبازی، کودکان خردسال، والدین، تشویق، احترام

^۱ طلبه ی سطح ۲، مدرسه ی علمیه ی خدیجه ی کبری (سلام الله علیها)، زنجان

برای اینکه هر جامعه ای پیشرفت کند و بتواند جمعیت خود را افزایش دهد مستلزم این است که خانواده تشکیل شود. زمانی که خانواده تشکیل شد موضوعی مهم برای بقای نسل آن خانواده فرزندآوری می باشد. در فرزند آوری تربیت نقش بسزایی را ایفا میکند. امروزه هیچ پدر و مادری وجود ندارد که در زمینه رفتار با کودک خود با مشکل مواجه نشده باشند. تربیت فرزندان وظیفه دشواری است که تقریباً در تمام طول عمر ادامه دارد. چون دنیای کودکان با دنیای بزرگسالان بسیار متفاوت است و بسیاری از افراد جامعه ما از روش های آموزشی و تربیتی مدرن، در رابطه با آموزش کودکان اطلاعات چندانی ندارند. بی شک همه ما دوست داریم که پدر و مادر شایسته ای باشیم. متأسفانه اکثر والدین بدون آموزش و آمادگی لازم در مسیر تربیت فرزندان گام می نهند و معمولاً از طریق آزمون و خطا، دانش و مهارت های فرزند پروری را کسب می کنند. ما اعتقاد داریم که هر پدر و مادری حق دارد ارزش ها، مهارت ها و رفتارهای مطلوب مورد نظرش را در فرزندش تقویت کند و با روشی که صحیح می داند با رفتارهای نامطلوب کودکش مقابله کند؛ چرا که ریشه بسیاری از مشکلات رفتاری و اختلالات روحی و روانی در بزرگسالی، در دوران کودکی یافت می شود.

لجبازی کودکان همیشه مسئله ای بوده که مورد توجه همه ی والدین می باشد و برخورد با این لجبازی از اهمیت بالایی در رشد کودک خردسال برخوردار است. حال ما به دنبال علل و شیوه ی برخورد با این لجبازی می باشیم. مقاله ی پیش رو در صدد پاسخ به این پرسش است که شیوه ی برخورد با لجبازی در کودکان خردسال چیست؟ برای پاسخ به پرسش یاد شده، این موارد را بررسی میکند که شیوه های مقابله با لجبازی کودکان: ۱. گوش دادن به صحبت های کودک لجباز ۲. درک کردن کودک ۳. تشویق کردن رفتار مثبت ۴. برقرار کردن ارتباط با کودک ۵. همیشه آرام بودن ۶. احترام گذاردن به کودک ۷. همکاری کردن با کودک ۸. مسائل را از دید کودک درک کردن.

در مقاله ی حاضر سعی شده است به مقالات و کتاب های موجود در این حیطه نیز مراجعه شود. از جمله:

۱-مقاله ی تاثیر قصه درمانی گروهی بر کاهش نشانه های اختلال لجبازی، نویسنده: اشرف پوری، نشریه: پژوهش های مشاوره، تاریخ انتشار: پاییز ۹۸، در این مقاله بر موضوعاتی از جمله اختلال لجبازی و نافرمانی در کودکان مبتنی بر ذهن آگاه و سلامت عمومی پرداخته شده است.

۲-مقاله ی تاثیر بازی درمانی با رویکرد شناختی و رفتاری بر کاهش لجبازی کودکان، نویسنده: فاطمه نیک پور، نشریه: طلوع بهداشت، تاریخ انتشار: فروردین ۹۷، در این مقاله نیز بر کاهش لجبازی در کودکان از طریق بازی درمانی و انواع آن اشاره شده است.

۳- کتاب فوت و فن های تربیت کودک، نویسنده: هاجر سجاد، نشریه: کلید آموزش، تاریخ انتشار: فروردین ۹۵، این کتاب یک راهنمای خوب برای تربیت و ساختن آینده ی روشن برای کودکانمان است. برخلاف کتاب های دیگر این کتاب متن ساه و روانی داشته، و در مورد همه مسائل مهم و اساسی در رابطه با تربیت و تشکیل شخصیت کودک صحبت شده است.

۴- کتاب من و کودکم، نویسنده: زهرا سعدی، نشریه ی: سیادت، تاریخ انتشار: سال ۹۶، این کتاب شیوه های نوین برای تربیت کودک را به خوبی بیان میکند و دید شمارا نسبت به مساله ی مهم رفتار با کودک تغییر میدهد. از بخش های آن میتوان به مهارت توجه کردن، روش تشویق کودکان، مهارت نادیده گرفتن اشاره کرد. در نهایت قابل ذکر است در مقاله حاضر سعی داریم به علت لجبازی در کودکان بپردازیم و راه های درمان رفتاری آن را بررسی کنیم و میزان تاثیر والدین بر افزایش لجبازی در کودکان را مورد بحث قرار دهیم.

۱. گوش دادن به صحبت های کودک لجباز

یکی از موارد شیوه های برخورد با لجبازی در کودکان خردسال گوش دادن به صحبت های اوست. گوش دادن یا استماع کردن با شنیدن متفاوت است. شنیدن یک فراگرد فیزیولوژیکی بدون درک است، یعنی فرد ممکن است صداها را خوب بشنود ولی از درک آن عاجز باشد. اما گوش دادن مستلزم توجه و انتخاب و سازمان دادن مناسب افکار و اندیشه ها در ارتباط با معانی آنها است. در حالی که گوش دادن یک رفتار اکتسابی و یک فرایند ذهنی است که با شنیدن، توجه کردن، تشخیص دادن، درک کردن و به خاطر آوردن همراه است.^۲

گوش دادن اولین و اساسی ترین مهارت و اولین گام زبان آموزی است، که از زمان دمیده شدن روح به بدن انسان در بطن مادر آغاز می شود و عامل اصلی فهمیدن است. بخشی از مهارت گوش دادن فعالانه، وابسته به مهارت سوال پرسیدن شما است. معمولاً با هر چند کلمه سوالی که می پرسید، اگر دقیق و هوشمندانه بپرسید، می توانید چند ده یا چند صد کلمه بشنوید. سوال پرسیدن، هم این اطمینان را به طرف مقابل می دهد که به حرف هایش گوش می دهید و هم باعث می شود خودتان دقت و تمرکز بیشتری داشته باشید^۳ تاکنون، به احتمال زیاد فرزندان تان فرصت های بی شماری را به شما ارائه داده اند تا مهارت های گوش کردن را به عمل در آورید. وقتی مسأله ای بچه ها را آزار می دهد، بیشتر اوقات با صدای بلند و واضح آن را به ما می گویند. من می دانم که در خانه ی خودم هر روز با بچه ها مثل شبی در تئاتر می گذشت. یک اسباب بازی گم شده، موی خیلی کوتاه شده، خبری در مورد مدرسه، شلواری جدید که اندازه نبود، دعوا بین برادر و

^۲ - شاهسواری، شکیبا، مقاله بررسی لجبازی کودکان و راهکارهایی برای رفع آن، انتشارات رضوان لک، ۹ تیر ۱۳۹۷

^۳ شعبانعلی، محمد رضا، متمم، ۲ بهمن ۱۳۹۲، motamem.org

خواهر، همه‌ی این بحران‌ها می‌توانند به اندازه‌ی کافی گریه و هیجان را برای یک نمایش سه پرده‌ای غم‌انگیز شکل دهند. ما هرگز فاقد موضوع نبودیم^۴

ارتباط یک خیابان دو طرفه است. اگر می‌خواهید فرزندان به حرف‌های شما گوش کنند، ابتدا باید مایل باشید که به حرف‌های او گوش دهید. کودکان لجباز ممکن است نظرات محکمی داشته باشند و تمایل به بحث و جدل داشته باشند. اگر احساس کنند که شنیده نمی‌شوند، ممکن است سرکشی کنند. در بیشتر مواقع، زمانی که فرزندان اصرار دارد کاری را انجام دهد یا انجام ندهد، گوش دادن به صحبت‌های او و گفت‌وگوی آزاد در مورد آنچه که او را آزار می‌دهد می‌تواند به حل مؤثر مشکل کمک کند. به عنوان مثال، اگر کودک شما برای تمام کردن ناهار عصبانی است، به او به زور غذا ندهید. در عوض، از آنها پرسید که چرا نمی‌خواهند غذا بخورند و گوش کنند ممکن است به دلیل بازیگوش بودن یا داشتن دل درد باشد^۵

بنابراین، گوش دادن به صحبت‌های کودک لجباز یکی از شیوه‌های برخورد با لجبازی در کودکان خردسال است.

۲. درک کردن کودک

دومین شیوه‌ی برخورد با لجبازی کودکان، درک کردن آنها می‌باشد.

یکی از مواردی که به درک کردن بیشتر کودک کمک میکند این است که زمانی را با او بگذارید، تا او را بیشتر بشناسید. شما با بودن در کنار کودک میتوانید رفتارها و احساسات او را مشاهده کنید. تا به مرور با شخصیت و اخلاق او آشنا شوید و بتوانید کودک خود را بیشتر درک کنید.^۶ پل ارتباطی بزرگترین دلیل لجبازی کودک است آیا میدانستید که تعداد زیادی از پدر و مادرها در سراسر جهان به علت خلا ارتباطی اعتماد کودکان خود را از دست میدهند. پدر و مادرها همیشه باید سعی کنند که ارتباط خوبی با فرزندشان داشته باشند و نشان بدهند که به زندگی و کار فرزند خود علاقه دارند تا ارتباط کودک با آنها بیشتر شود. با فرزند خود در خصوص چیزهای مورد علاقه اش صحبت کنید با او بازی، کنید با هم تلویزیون نگاه کنید و کتاب بخوانید و کارهای مناسب انجام بدهید. چه چیزی در این جهان میتواند جایگزین صحبتها و رفتارهای زیبای کودک شما باشد.^۷

^۴ فابر، آدل، مترجم: حسینی، شمس الدین، کتاب چگونه با کودک صحبت کنم که گوش کند و چگونه گوش کنم که کودک صحبت کند، انتشارات نسل نو اندیش، ۱۳۹۸

^۵ گروه روانشناسی ذهن آرا، چگونه با کودک لجباز رفتار برخورد کنیم؟، ۱۸ آذر، ۱۴۰۲، مشاهده ۱۸ آذر ۱۴۰۲ zehnaraclinic.com.

^۶ ساداتی، مهسا، چگونه کودکان خود را درک کنیم؟، کلینیک روانشناسی غزل، ۶ دی ۱۴۰۲، مشاهده ۶ دی ۱۴۰۲ drmahsasadati.com.

^۷ مرکز توانمندی روشا، شیوه‌ی برخورد با کودک لجباز، ۸ دی ۱۴۰۱، مشاهده ۸ دی ۱۴۰۱، anjomanmaaref.com

کودکان می‌خواهند والدینشان کمتر نگران شوند و خیلی بیشتر متعادل و خویشتن‌دار باشند. آنها دوست دارند شما خونسرد بمانید، حتی زمانی که خود از کوره درمی‌روند. همان‌طور که خواهیم دید، والدین واقعاً باید اینگونه باشند. والدین، هر کجای دنیا که باشند، با سخت‌ترین چالش زندگی خود روبه‌رو هستند: تلاش برای ایجاد یک محیط خانوادگی محبت‌آمیز و مملو از همکاری و احترام متقابل^۸ معمولاً کودک لجباز بسیار عاطفی و حساس است. وقتی رفتارهای لجبازانه انجام می‌دهد، در حقیقت از نگاه و برخورد شما می‌ترسند. اگر کودک لجبازی دارید سعی کنید به او نشان دهید که به او اعتماد و ایمان دارید و هر چیزی که راجع بهش صحبت می‌کند را باور می‌کنید. نادیده گرفتن صحبت‌های کودک و عدم اعتماد به او اشتباه بزرگی است. با برقراری ارتباط مناسب و درک کودک، می‌توانید عواطف، احساسات و علت لجبازی کودک را بهتر درک کنید. به رفتارهای نامناسبش واکنش نشان دهید

واکنش به رفتار نامناسب به معنای فریاد بر سر کودک نیست. نه داد بزنید و نه به خاطر دوست داشتن بیش از حد کودک‌تان، عملکرد غلط و اشتباهاتش را نادیده بگیرید. اگر نادیده بگیرید کودک تحریک می‌شود تا آن اشتباه را دوباره انجام دهد. شما باید هنگام رفتارهای نامناسب کودک، فوراً و به روش مناسب بفهمانید کارش اشتباه است تا کودک به خود اجازه ندهد آن را در خانه یا خارج از خانه تکرار کند. اگر امروز به رفتارهای نامناسبش واکنش نشان ندهید در آینده بسیار پشیمان خواهید شد.^۹

به عنوان والدین، ایجاد سلامت عاطفی و روانی کودک وظیفه شماست. به او بیاموزید چگونه به اطرافیان خود مبحث و ابراز علاقه کند و دوستشان بدارد. مطالعه‌ای که در سال ۱۹۹۹ توسط روانشناسان انجام شد نشان داده است احتمالاً نوجوانانی در آینده مسئولیت یافتن راه‌حل برای فقر و بی‌خانمانی را بر عهده می‌گیرند که از خانواده‌ای با درک و شعور بالا باشند و والدینشان نسبت به اطرافیان خود شفقت و دلسوزی نشان دهند. این بدان معناست که کودکان پرورش‌یافته در محیط پایدار و مناسب، احتمالاً می‌دانند که برخی افراد نسبت به دیگران امتیاز بیشتری دارند چرا که نسبت به افرادی با سبک زندگی متفاوت، بهتر آموزش دیده‌اند و پرورش یافته‌اند.^{۱۰}

از این رو درک کردن کودکان یکی از ضروری‌ترین شیوه‌های برخورد با لجبازی در آنان می‌باشد.

۳. تشویق کردن رفتار مثبت

تشویق کردن یکی از شیوه‌های برخورد با لجبازی در کودکان می‌باشد.

^۸ رانکل، هال ادوارد، مترجم کرمی، اکرم، تربیت بدون فریاد، انتشارات صابری، ۱۳۸۹

^۹ مرکز مشاوره آویژه، نحوه ی برخورد با کودک لجباز، ۲۰ اسفند ۱۴۰۰، مشاهده ۲۰ اسفند ۱۴۰۰، psychology.avije.org

^{۱۰} لئونگ، تونی، مترجم دیگلری، حمیده، انتشارات آپریس، ۱۳۹۹

انجام می‌دهند و اگر والد حضور نداشته باشد کار خانه را انجام نمی‌دهند مثل دانش آموزی که اگر بداند فردا معلم به مدرسه نمی‌آید تکلیفش را انجام نمی‌دهد.

کیفیت مراقبت والدین نیز بر مشارکت کودک در کار خانه اثر می‌گذارد. کودکانی که مراقبت و رسیدگی با ثبات و پیش‌بینی پذیری را از والدین دریافت کرده‌اند. دلبستگی و رابطه امنی را با والدین تشکیل داده‌اند که این رابطه مثبت آنها را داوطلب مشارکت در فعالیت‌های خانه می‌کند چرا که کار خانه فرصتی را برای تجربه ارتباط لذتبخش با یک والد امن فراهم می‌کند.^{۳۴}

اگر بخواهید به زور اختیار فرزند خود را به دست بگیرید، قطعاً با مشکلاتی روبرو خواهید شد.

به دنبال همکاری دو نفره باشید، بر پابندی به دستورالعمل‌ها اصرار نکنید.

برای همه فرزندان خود قوانین ثابتی داشته باشید و در رابطه با این قوانین سهل‌انگاری نکنید.

با آنها همدلی کنید – هرگز احساسات یا ایده‌های آنها را نادیده نگیرید.

به فرزندان خود اجازه دهید خود کارهایشان را انجام دهند، بر وسوسه‌ی انجام دادن کارهای فرزند خود غلبه کنید تا خود به تنهایی وظایفشان را انجام دهند و از حمایت و اعتماد شما بهره‌مند شوند.^{۳۵}

کودکان لجباز یا بااراده به نحوه برخورد شما با خودشان بسیار حساس هستند. بنابراین مراقب لحن، زبان بدن و واژگانی که استفاده می‌کنید باشید. وقتی از رفتار شما ناراحت می‌شوند، برای محافظت از خود کاری را انجام می‌دهند که بهتر می‌دانند: شورش می‌کنند، حرف می‌زنند و پرخاشگری نشان می‌دهند. تغییر نحوه برخورد با یک کودک لجباز می‌تواند واکنش آنها را نسبت به شما تغییر دهد. به جای اینکه به آنها بگویید چه کاری انجام دهند، با آنها شریک شوید.

از جملاتی مانند “بیایید این کار را انجام دهیم...”، “چطور است که آن را امتحان کنیم...” به جای “من از شما می‌خواهم انجام دهید...” استفاده کنید. از فعالیت‌های سرگرم‌کننده برای ترغیب فرزندان به انجام

^{۳۴} اسدالله تویسرکانی مریم، چرا فرزند من در خانه به من کمک نمی‌کند؟، انتشارات ناک، ۱۳۹۶

^{۳۵} گروه روانشناسی ذهن آرا، چگونه با کودک لجباز برخورد و رفتار کنیم، ۵ دی ۱۴۰۲، zehnaracclinic.com

کاری استفاده کنید. برای مثال، اگر می‌خواهید کودک لجبازتان اسباب‌بازی‌هایش را کنار بگذارد، خودتان این کار را شروع کنید و از او بخواهید «کمک ویژه» شما باشد^{۳۶}

از این رو یکی از شیوه‌های برخورد با لجبازی کودکان همکاری کردن با آنهاست.

۸. مسائل را از دید کودک درک کردن

یکی از مواردی که منجر به کنترل لجبازی کودک میشود این است که مسائل را از دید کودک ببینیم.

برای آنکه بتوانید رفتار صحیحی با فرزندتان داشته باشید مهم است که بدانید علت اصلی رفتارهای لجبازانه او چیست و چه چیزهایی باعث می‌شود رفتارهای این چنینی از او سر بزنند. این که فرزندتان فردی مصمم باشد یک چیز است و لجبازی کردن یک چیز دیگر! مصمم بودن به معنای پایبندی و پشتکار برای رسیدن به هدف تعریف می‌شود در صورتی که لجبازی به معنی امتناع از تغییر تفکر و رفتار است.

اگر برای انجام هر کاری جوابتان به کودک نه باشد فرزندتان نمی‌تواند اولویت‌های شما را درک کند^{۳۷}

به نظرتون این جمله چه پیامی برای شما دارد؟ برای درک بهتر این موضوع بگذارید مثالی برایتان بزنم:

((مامان میشه کارتون ببینم؟ نه دارم مطالعه می‌کنم حواسم پرت میشه! پس برم حیاط بازی کنم؟ نه الان وقتش نیست. میشه با ماشین کنترلیم بازی کنم؟ نه خراب میشه برو نقاشی بکش.)) در این مکالمه فرزند شما نمی‌داند اولویت‌های مهمتان چه چیزی است زیرا فقط جواب نه را از شما می‌شنود و تنها در این صورت او را برای لجبازی کردن آماده می‌کنید.

توصیه می‌شود در این شرایط به صورت واضح قانون‌گذاری‌هایی با فرزندتان داشته باشید و بر اساس آنها محدودیت‌ها را مشخص کنید. یعنی در مواقعی که کودک لجبازی می‌کند قانون‌هایی که برای خانه گذاشته بودید را به او یاد آور شوید برای مثال به او بگویید: ((قرارمون چی بود مامان جون؟ ظهرا نباید تو خونه بدو کنب چون ممکنه همسایه خواب باشه و از صدا ناراحت شه^{۳۸}

زمانی که کودک شما لجبازی می‌کند، احساسات و غرور شما جریحه دار می‌شود. سعی کنید در این موقعیت بر احساسات خود مسلط باشید و خونسردی خود را حفظ کنید. حتی می‌توانید به فرزند خود

^{۳۶} زینلی، شکیب، ۱۷ روش برخورد با کودکان لجباز، ویموند آکادمی، ۱۳۹۸، vimond.academy

^{۳۷} تریسی، برایان، مترجم: اسکندری، محمد، معجزه‌ی نظم و انضباط، انتشارات شبگیر، ۱۳۹۰

^{۳۸} خانه‌ی کودک پیشرو پلاس، چگونه با کودک لجباز رفتار کنم، ۵ مهر ۱۳۹۹

بگویید که رفتار او شما را ناراحت و احساسات شما را جریحه دار می کند. در عین حال به او نشان دهید که با وجود ناراحتی و نارضایتی، آرامش خود را حفظ می کنید.^{۳۹}

خود را به جای فرزندتان بگذارید و سعی کنید تصور کنید که او چه شرایطی را تحمل می کند تا چنین رفتاری را بروز دهد. هرچه بیشتر فرزندتان را بشناسید، بهتر می توانید با لجبازی او مقابله کنید. در حالی که تسلیم خواسته های کودک نمی شوید سعی کنید با او همدلی کنید. می توانید ناامیدی، عصبانیت یا خشم آن ها را درک کنید و در عین قاطعیت از آن ها حمایت کنید.

به عنوان مثال، اگر فرزند شما مایل به انجام تکالیف خود نیست، او غرق در استرس انجام این کار می شود. اگر کارهای زیادی برای انجام دادن وجود دارد یا اگر کودک شما قادر به تمرکز نیست، می توانید با تقسیم کردن تکالیف به کارهای کوچکتر که می توانند در مدت زمان کوتاهی انجام شوند، کمک کنید. می توانید استراحت های کوتاه، یک یا دو دقیقه ای بین کارها داشته باشید تا فعالیت برای آن ها استرس کمتری داشته باشد.^{۴۰}

در نتیجه یکی از موثرترین راهکارها برای برخورد با لجبازی کودک درک کردن مسائل از زاویه ی دید اوست.

اختلال لجبازی در کودکان، یک اختلال رفتاری جدی است که می تواند مشکلات زیادی را برای کودک و خانواده او ایجاد کند. اگر والدین با این اختلال برخورد مناسب نداشته باشند، ممکن است کودک در آینده با مشکلات بیشتری روبرو شود. از جمله مشکلات مرتبط با تحصیل، مشکلات رفتاری، مشکلات ارتباط گرفتن با دیگران، مشکلات در روابط با همسالان و همچنین مشکلات شغلی! بنابراین، والدین باید توجه داشته باشند که اختلال لجبازی در کودکان را جدی گرفته و تحت نظر روانشناس و روانپزشک، با صبوری و خوشبینی به درمان این اختلال بپردازند. پژوهش حاضر شیوه های برخورد با لجبازی در کودکان خردسال را بررسی کرده و در پایان بدین موارد رسیده است:

شیوه های مقابله با لجبازی کودکان:

۱. گوش دادن به صحبت های کودک لجباز

۲. درک کردن کودک

^{۳۹} روان درمان، با بچه ی لجباز چه کنیم؟، ۵ خرداد ۱۴۰۳، مشاهده ۹ مهر ۱۴۰۳، ravandarman.com.

^{۴۰} زینلی، شکیب، ۱۷ روش برخورد با کودکان لجباز، ویموند آکادمی، ۱۳۹۸، vimond.academy.

۳. تشویق کردن رفتار مثبت
۴. برقرار کردن ارتباط با کودک
۵. همیشه آرام بودن
۶. احترام گذاردن به کودک
۷. همکاری کردن با کودک
۸. مسائل را از دید کودک درک کردن

فهرست منابع

- استیفلمان، سوزان، مترجم: میرزابیگی، جهان شاه، تربیت بدون مبارزه، انتشارات مهریستا، ۱۴۰۰
- اسدالله تویسرکانی مریم، چرا فرزند من در خانه به من کمک نمیکنند؟، انتشارات ناک، ۱۳۹۶
- آکادمی دانزی، اهمیت و شیوه های صحیح ارتباط با کودکان، ۳۰ مرداد ۱۴۰۱
- اساسی، زینب، سفری برای کشف و برقراری ارتباط موثر با کودک، انتشارات نسل نو اندیش، ۱۳۹۶
- تابناک، ترفندهایی موثر برای برخورد با لجبازی کودکان، ۲۴ دی ۱۴۰۱، مشاهده ۸ مهر ۱۴۰۳، tabnak.ir
- تریسی، برایان، مترجم: اسکندری، محمد، معجزه ی نظم و انضباط، انتشارات شبگیر، ۱۳۹۰
- خانه ی کودک پیشرو پلاس، چگونه با کودک لجباز رفتار کنیم، ۵ مهر ۱۳۹۹
- روان درمان، با بچه ی لجباز چه کنیم؟، ۵ خرداد ۱۴۰۳، مشاهده ۹ مهر ۱۴۰۳، ravandarman.com
- رانکل، هال ادوارد، مترجم کرمی، اکرم، تربیت بدون فریاد، انتشارات صابری، ۱۳۸۹
- زینلی، شکيبا، ۱۷ روش برخورد با کودکان لجباز، ویموند آکادمی، ۱۳۹۸، vimond.academy
- ساداتی، مهسا، چگونه کودکان خود را درک کنیم؟، کلینیک روانشناسی غزل، ۶ دی ۱۴۰۲، مشاهده ۶ دی ۱۴۰۲، drmahsasadati.com

-سید مهدی،خدایی، نومیخوا، بهتا پژوهش،۱۳۹۵

- شاهسواری،شکیبا، بررسی لجبازی کودکان و راهکارهایی برای رفع آن ، انتشارات رضوان
لک، ۹، تیر ۱۳۹۷

-شعبانعلی،محمد رضا،متمم،۲،بهمن ۱۳۹۲،motamem.org

-شری،جان،مترجم: اعلی،فاطمه،مشکلات رفتاری کودکان ،انتشارات پیدایش،۱۳۹۸

-طالبیان،زهرا سادات، با کودک لجباز چه کنیم؟، ۱۰ آذر ۱۳۹۲،مشاهده ۸
مهر ۱۴۰۳،kidsy.land.blog

-فابر،آدل،مترجم:حسینی،شمس الدین،کتاب چگونه با کودکم صحبت کنم که گوش کند
و چگونه گوش کنم که کودکم صحبت کند، انتشارات نسل نو اندیش،۱۳۹۸

-قاسمی،اعظم،کودک آرام من،انتشارات برات علم،۱۳۹۵

-گروه روانشناسی ذهن آرا،چگونه با کودک لجباز رفتار برخورد کنیم؟،۱۸آذر،۱۴۰۲،مشاهده
۱۸ آذر، ۱۴۰۲zehnaraclinic.com

-لئونگ،تونی،مترجم دیگلری،حمیده، هنر ارتباط با کودکان ،انتشارات آپریس،۱۳۹۹

-مرکز توانمندی روشا،شیوه ی برخورد با کودک لجباز،۸ دی ۱۴۰۱،مشاهده ۸ دی ۱۴۰۱،
anjomanmaaref.com

-مرکز مشاوره آویژه،نحوه ی برخورد با کودک لجباز،۲۰ اسفند ۱۴۰۰،مشاهده ۲۰ اسفند
۱۴۰۰،psychology.avije.org

-مرکز مشاوره ی نورولند،با کودک لجباز چه کنیم؟،مرکز نورولند،دسامبر
۲۰۲۳،kodaksun.com

-مرکز توانمندی روشا،شیوه ی برخورد با کودک لجباز،۸ دی ۱۴۰۱،مشاهده ۸ دی ۱۴۰۱،
anjomanmaaref.com